

Bilgi değişimi anlaşmalarında Türkiye'nin ilk imzası

Güneş Helvacı

I. Giriş

Bilindięi gibi, vergisel anlamda ülkeler arası bilgi değişiminin sağlanmasına olanak veren düzenleme, ilk olarak çifte vergilendirmeyi önleme anlaşmalarının bir maddesi olarak ortaya çıkmıştır. Ancak, uluslararası ticaretin yaygınlaşması, finansal işlemlerin dünya çapında yürütülmesiyle beraber sağlanan gelişmelerle birlikte ülkelerin gerek mükellefleri, gerekse bunların elde ettikleri gelirleri kontrol etmeleri zorlaşmış, bu da vergiden kaçınma ve vergi kaçakçılığı gibi sorunları artırmıştır.

Vergi cennetleri gibi zararlı vergi rekabeti uygulamaları nedeniyle ülkelerin mevcut ve potansiyel gelirlerinde büyük kayıplar yaşamaya başlamasıyla birlikte, Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatı (OECD) bünyesinde çeşitli çalışmalar yürütölmeye başlanmıştır. Bu kapsamda, vergi konularında saydamlığın ve bilgi değişiminin sağlanması, vergisel bilgi değişimine ilişkin uluslar arası standartların oluşturulması konularında çalışacak ve ülkelerin bu standartları uygulamasını takip edecek bir birim olması amacıyla, OECD bünyesinde "Vergisel Bilgi Değişimi ve Saydamlık Küresel Forumu" oluşturulmuştur.

Bu forumun yürüttüğü zarar verici vergi rekabeti ve vergi cennetleri ile mücadele çalışmaları kapsamında "Vergi Konularında Bilgi Değişim Anlaşması Modeli" oluşturulmuş, bilgi değişiminin temel esasları belirlenmiş ve sonrasında sadece bilgi değişimine yönelik olarak anlaşmalar imzalanmaya başlanmıştır.

OECD'nin vergi cennetleri listesinde yer alan ülkelerin bir çoğu adı geçen kuruluşa verdikleri taahhütlere uygun olarak üye ülkelerin talepte bulunmaları halinde bilgi değişimi anlaşması imzalayabileceklerini belirtmişlerdir. Bu gelişmeler doğrultusunda, Türkiye'nin de özellikle vergi cenneti olarak kabul edilen ülkelerle bu anlaşmayı akdetmesinin uygun olacağı değerlendirilmiş ve gerekli çalışmalar başlatılmıştır. Bu kapsamda, Maliye Bakanlığı'nın Man Adası, Bermuda, Cebelitarık, Cayman Adaları, Seyşeller, Guernsey, Bahamalar ve İngiliz Virjin Adalarıyla görüşmeleri devam ederken, Jersey Hükümeti ile anlaşmaya varılmıştır.

II. Türkiye-Jersey bilgi değişimi anlaşması

Türkiye Cumhuriyeti Hükümeti ile Jersey Hükümeti Arasında "Vergi Konularında Bilgi Değişimi Anlaşması" ülkemizin vergisel bilgi değişim anlaşmaları konusundaki ilk anlaşmasıdır.

Söz konusu anlaşma, ülkemizin imzaladığı çifte vergilendirmeyi önleme anlaşmalarında olduğu gibi, gerekli anayasal prosedürlerin tamamlanmasının ardından yürürlüğe girecektir. Bu çerçevede, gerekçesiyle birlikte TBMM'ye sunulan anlaşma TBMM'nin ilgili komisyonlarında görüşöldükten sonra, Genel Kurul tarafından anlaşmanın onaylanması için Bakanlar Kuruluna yetki veren bir kanun kabul edilecek ve bilahare bu kanunun verdiği yetkiye dayanarak çıkartılan karar ile Bakanlar Kurulunca onaylanacaktır. Onaya ilişkin Bakanlar Kurulu kararı ekinde anlaşma metniyle beraber Resmî Gazete'de yayımlandıktan sonra ülkemiz için anlaşmanın yürürlüğe girmesine ilişkin anayasal prosedür tamamlanmış olacaktır.

Jersey Hükümeti'nin de anlaşmanın yürürlüğe girmesi için gerekli prosedürü tamamlamasını müteakip, söz konusu anlaşmanın "Yürürlüğe Giriş" maddesi gereğince taraflar birbirlerini bu durumdan haberdar edecekler. Türkiye- Jersey Vergi Konularında Bilgi Değişimi Anlaşması'nın söz konusu Yürürlüğe Giriş maddesi (Madde 12) uyarınca anlaşma, onay belgelerinin iki ülke arasında karşılıklı olarak verilmesini takiben 30. gün yürürlüğe girecek ve o günden sonra başlayacak mali yıllar ve o gün itibarıyla süren vergi davaları için geçerli olacaktır. Bu çerçevede, anlaşmanın sadece yürürlüğe girdikten sonraki mali yıllar için geçerli olacağı ve dolayısıyla anlaşmanın, yürürlüğe girmesinden önceki dönemlere ilişkin bilgi değişimine olanak sağlamadığı anlaşılmaktadır.

İmzalanan anlaşma, OECD Model çifte vergilendirmeyi önleme anlaşmasının bilgi değişimine ilişkin maddesine uygun olarak hazırlanmış ancak bu anlaşmayla daha geniş kapsamlı bir bilgi alışverişinin sağlanması amaçlanmıştır.

24 Kasım 2010 tarihinde imzalanan anlaşmada genel olarak Akit Devletlerin hangi durumlarda, hangi yollarla bilgi değişiminde bulunacakları, elde edilen bilgilerin kimlere verileceği, kimlerle paylaşılacağı ve bilgi değişiminin sınırları gibi konular ele alınmaktadır.

III. Anlaşmanın hükümleri

A. Kapsam

Taslak anlaşmanın 1. maddesi uyarınca, anlaşma hükümlerine aykırı olmayacak şekilde taraf ülkeler, bu ülkelerin politik alt bölümleri veya mahalli idareleri adına alınan her tür ve tanımdaki vergilerle ilgili bilgileri, ülkelerin idari ve iç mevzuat hükümlerinin uygulanması ve yürütülmesi adına kendisinden bilgi talep edilen ülke tarafından karşılayacaktır.

Maddenin devamında, söz konusu bilgilerin, vergilerin tarihinde, tahakkukunda, tahsilinde, vergi alacaklılarının cebri icrasında, vergilerle ilgili takiplerde, vergi ile ilgili konuların yargıda sonuçlandırılmasında kullanılacak bilgilerle alakalı olabileceği açıklanmıştır.

Anlaşmanın 2. maddesine göre, kendisinden bilgi talebinde bulunulan ülke, gerek kendi idaresinde mevcut olmayan gerekse hükümler alanı içerisindeki kişilerin tasarrufunda veya kontrolünde bulunmayan bilgileri sağlamaya zorunda değildir.

Anlaşmanın 3. maddesinde hangi vergilerin bu anlaşmanın konusuna girdiği açıklanmıştır. Buna göre, Türkiye ya da Jersey tarafından alınan her tür ve tanımdaki vergi anlaşmanın kapsamına alınmıştır. Böylelikle, çifte vergilendirmeyi önleme anlaşmalarının çifte vergilendirmeyi önleme maddesinde yer alan bilgi değişiminin kapsamı genişletilmiş ve normalde çifte vergilendirmeyi önleme anlaşmalarında kapsanmayan vergilerle ilgili olarak bilgi değişimi yapılabilmesi imkânı sağlanmıştır. Dolayısıyla, pek çok çifte vergilendirmeyi önleme anlaşmasında olduğu gibi sadece gelir ve kurumlar vergisi değil, katma değer vergisi, özel tüketim vergisi ve hatta veraset ve intikal vergisi ile ilgili olarak bilgi değişimi yapılabilecektir.

Anlaşmada prensip olarak talep üzerine bilgi değişiminin sağlanması amaçlanmıştır. Anlaşma, kendiliğinden veya sürekli bilgi değişimini öngörmemektedir. Bilgi değişimi, Türkiye ya da Jersey yetkili makamlarının direkt bilgi isteği üzerine olabileceği gibi, ülkelerden birinde bir vergi incelemesi söz konusu olduğunda da olabilecektir.

İstek üzerine yapılan bilgi değişiminde, kendisinden bilgi talebinde bulunulan ülkenin yetkili makamındaki bilgi, talebi karşılamak için yeterli değilse, bu ülke kendi vergi amaçları yönünden böyle bir bilgiye ihtiyacı olup olmadığına bakmaksızın, talep edilen bilgiyi başvuran ülkeye sağlamak için ilgili tüm bilgi toplama tedbirlerini kullanacaktır. Ayrıca, incelemeye konu olan vergisel işlemle ilgili bilginin, bilgi talebinde bulunulan ülkede suç niteliği taşıyıp taşımadığına bakılmaksızın sağlanması gerekmektedir. Bununla birlikte bilgiyi talep eden ülkenin talep ettiği bilgi için, kendi olanaklarını kullanarak bir sonuca ulaşmamış olması beklenmemektedir.

Öyle ki taraflarca talep edilmesi halinde, bilginin bir banka, finans kurumu, vekil ya da temsilci nezdinde tutulması gerekçe gösterilerek reddedilmesinin söz konusu olmayacağı anlaşılmaktadır. Bu bilgi değişimi anlaşması sayesinde Türk vergi idaresi bir vergi mükellefi ile ilgili olarak Jersey'de bulunan şirketler, bunların kurucuları, ortakları, yöneticileri, sahipleri, gerçek lehtarları ile ilgili bilgi edinebilecektir. Bununla birlikte, trustların (vakfeden, yeddi emin, vekil ve lehtarları ilişkin bilgiler), vakıfların (kurucular, kurul üyeleri ve lehtarları ilişkin bilgiler), kolektif yatırım fonlarının (paylara, birimlere ve diğer menfaatlere ilişkin bilgiler) bilgileri de istek üzerine paylaşılacaktır.

Anlaşmanın yürürlüğe girmesiyle beraber, özellikle banka, kimlik ve hesap bilgileri gibi güvenilir bilgilere ulaşılabilirlik talep halinde sağlanabilecektir.

B. Vergi incelemeleri ve bilgi değişimi

Vergi incelemesi olması durumunda bilgi değişiminin anlatıldığı 6. madde uyarınca, ülkelerin vergi inceleme elemanları ihtiyaç duyulabilecek bilgiler, diğer ülkenin ilgili makamlarından talep edilebilecek, yetkililer vergi incelemesi amacıyla gerektiğinde diğer ülke topraklarında inceleme yapabilecek, ilgili kişilerle görüşebilecek ve yürütülmekte olan bir vergi incelemesine katılabilecektir. Bu kapsamda, anlaşma Türk vergi inceleme elemanlarının Jersey'de vergi incelemesi yapmasına olanak sağlayacaktır.

Vergi incelemesinde bulunabilmek için diğer ülke makamlarının makul bir süre öncesinde bilgilendirilmesi gerekmektedir. Bu çerçevede diğer ülkeye gidecek inceleme elemanları araştırdıkları konuda ilgili kişilerle (bu kişilerin rızasının olması kaydıyla) görüşebilecek, kayıt ve işlemleri inceleyebileceklerdir.

C. Bilgilerin gizliliği

Anlaşmanın 8. maddesi uyarınca değişimde bulunan bilgilerin gizliliğinin sağlanmasına ilişkin kurallar getirilmiş, elde edilen bilgilerin kimler tarafından hangi amaçla kullanılabilmesi ve hangi durumda kimler tarafından kamuya açıklanabileceği belirtilmiştir.

Buna göre, ülkelerin yetkili makamlarınca elde edilen bütün bilgiler, gizli tutulacaktır. Talep edilen ülkenin yazılı izni olmadan anlaşmada belirtilen amaçların dışında kullanılamayacaktır. Anlaşmanın farklı bir amaçla kullanılabilmesi için öncesinde bilgiyi sağlayan ülkenin yazılı izninin alınması zorunludur.

Ancak söz konusu bilgiler, vergi ile ilgili işlemlerle uğraşan mahkemeler, görevli kişi veya makamlara (adli ya da idari) açıklanabilecektir. Edinilen bilgiler bunlar dışındaki kişilere açıklanamayacağı gibi, üçüncü bir ülke ile de paylaşılamayacaktır.

IV. Sonuç

Jersey ile imzalanan bu anlaşma, Türkiye'nin imzaladığı ilk vergisel konularda bilgi değişimi anlaşması olmakla beraber, diğer vergi cenneti olarak bilinen ülkelerle de görüşmelerin devam ettiğini ve en kısa sürede benzer anlaşmaların imzalanacağını belirtmek faydalı olacaktır.

Öncelikle Jersey olmak üzere, diğer vergi cenneti olarak adlandırılan ülkelerde şirketleri olan, bu ülkelerin vergi avantajlarından faydalanmak amacıyla yapılarını kuranların, bu yeni düzenlemeleri dikkate almaları ve buna yönelik en kısa sürede aksiyon almaları gerektiğini hatırlatmak isteriz.

Bu makalede yer alan açıklamalar, yazarının konu hakkındaki kişisel görüşünü yansıtmaktadır. Makaledeki bilgi ve açıklamalardan dolayı Ernst & Young ve/veya Kuzey Yeminli Mali Müşavirlik A.Ş.'ye sorumluluk iddiasında bulunulamaz. Mevzuatın sık değiştirilen ve farklı anlayışlarla yorumlanabilen yapısı nedeniyle, herhangi bir konuda uygulama yapılmadan önce konunun uzmanlarından profesyonel yardım alınmasını tavsiye ederiz